

5e JAARGANG
NUMMER 11
NOVEMBER 1969

DAAD EN GEDACHTE

orgaan gewijd aan de problemen
van de zelfstandige arbeidersstrijd

BIJ ELKE BIJZONDERE HANDELING GAAT
HET DENKEN AAN HET DOEN VOORAF.
BIJ HET HANDELEN VAN KLASSEN OF
MASSA'S BLIJKT DE BETEKENIS VAN
HET HANDELEN PAS ACHTERAF. HIER
GAAT DE DAAD VOORAF AAN HET BE-
GRIP, AAN DE GEDACHTE.

DAAD EN GEDACHTE

Orgaan gewijd aan de problemen
van de zelfstandige arbeidersstrijd

GEEN VASTE ABONNEMENTSPRIJS

De uitgave zal worden bekostigd uit VRIJWILLIGE bijdragen

Red. en adm.: Corn. Outshoornstraat 1', Amsterdam - W

Postgiro 307695

T E G E N S T E L L I N G E N I N H E T G R O N I N G E R L A N D

"Gedurende de tijd waarin een c.a.o. loopt is de vakbeweging vleugellam gemaakt. Haar handen zijn volkomen gebonden. Zij kán niets doen."

W. LIEFAARD, voorzitter van de Algemene Bedrijfs-
groepen Centrale op maandag 20 oktober 1969 in
een te Utrecht gehouden vergadering over de sta-
king in de Groninger strokartonindustrie.

WIE DE OP 22 september 1969 uitgebroken strijd in de Groninger strokartonindustrie aandachtig heeft gevolgd en wie zich óók nog herinnert hoe het is toegegaan bij de staking, die op de 21ste april 1965 in dezelfde bedrijfstak uitbrak, die zullen de verschillen tussen toen en nu niet verborgen gebleven zijn. Destijds was er géén Fré Meis of iemand anders tot wie de strokartonarbeiders zich gewend hadden met het verzoek om als stakingsleider en woordvoerder op te treden; zij dopten hun boontjes zélf. Destijds werd er niet om de week 24 uur gestaakt doch legden de arbeiders voor onbepaalde tijd het werk neer. Destijds waren zij er van stonde af aan op uit aan hun actie de grootst mogelijke uitbreiding te geven. In massa trokken zij als stakers van bedrijf naar bedrijf om de nog aan het werk zijnden van hun optreden te verwittigen of om de werkwilligen te bewegen zich alsnog bij hen aan te sluiten. Destijds, in 1965, openbaarde zich een diepe kloof tussen de strokartonarbeiders enerzijds en de vakbeweging anderzijds en zij openbaarde zich op twee manieren: zij bestond in de praktijk - doordat het praktisch handelen van de arbeiders in directe tegenstelling stond tot de zogenaamd "beproefde" methoden van de bonden - en zij bestond óók in de hoofden van de arbeiders. Zij waren er zich bewust van welk een afgrond er tussen hen de de organisaties gaapte. Toen de heer K. Orsel, voorzitter van de afdeling Oude Pekela van de moderne bond, op donderdag 22 april, tijdens een vergadering, die in gebouw "Concordia" te Oude Pekela werd gehouden, bezwaar maakte tegen een bepaald voorstel van de stakers omdat dat voorstel naar zijn mening neerkwam op "een motie van wantrouwen jegens de vakbeweging", toen ging er in de zaal een groot gejoel op. Met andere woorden: de stakende arbeiders vonden dat in het geheel geen argument; zij hadden er niets op tegen om hun wantrouwen jegens de vakbeweging duidelijk te laten blijken. Nu, in de herfst van 1969, is de situatie ánders. Fré Meis, lid van de Provinciale Staten van Groningen voor de C.P.N., de man, die de strokartonarbeiders nu als hun aanvoerder hebben gekozen, heeft - naar wij in ons vorig opstel over de gebeurtenissen)"Daad en Gedachte", oktober 1969) al constateerden - gezegd,

dat "de bonden nog niet achter de actie stonden, maar binnenkort wel anders zouden reageren". Dezelfde Fré Meis verklaarde in de morgenuren van zaterdag 11 oktober in een te Oude Pekela gehouden vergadering van het actiecomité ten aanhore van 700 strokartonarbeiders in en buiten de zaal, dat "de georganiseerde arbeiders hun eigen vakbonden niet moesten ondergraven..." Er is thans sprake van een duidelijk accentverschil met 1965. Toen probeerden de vertegenwoordigers van de bonden krampachtig illusies omtrent de vakbeweging levend te houden, waarvoor de stakende strokartonarbeiders alleen maar hoon en spot over hadden. Nu, in 1969, worden dergelijke illusies openlijk verkondigd in het actiecomité van de onofficiële staking.

Het bovenstaande geeft als het ware vanzelf aanleiding tot de vraag of er dan soms in het denken van de strokartonarbeiders over de vakbeweging sinds 1965 iets veranderd is. Naar onze mening moet het antwoord op die vraag ontkennend luiden. Om dat te bewijzen kunnen wij niet beter doen dan uitvoerig citeren uit een reportage, die op 6 oktober j.l. verscheen in de "Winschoter Courant". Het bewuste stuk is het uitgebreide verslag van een bijeenkomst, die op zondag 5 oktober in hotel "Dijkinga" te Oude Pekela werd gehouden. Het was, zoals de "Winschoter Courant" het noemde, de vergadering van de in "het vak" vergrijsde voorzitter van de Algemene Bedrijfsgroepen Centrale W. Liefwaard en met dat "vak" werd dan bedoeld, dat is duidelijk, het vak van bondsbestuurder. Het was echter eveneens, daar laat 't verslag in de "Winschoter Courant" geen enkele twijfel over, de vergadering van enkele honderden, die 'n totaal ánder vak beoefenden: dat van strokartonarbeider namelijk. Wat bovendien uit het bewuste verslag naar voren komt is dit, dat er in het ene "vak" een geheel andere taal gesproken wordt dan in het andere. Liefwaard, zo deelt verslaggever Roel Waalkes mee, sprak "een taal, die de meeste arbeiders niet graag horen". Naar uit zijn stuk blijkt was het óók een taal die de arbeiders niet verstaan. Wij citeren:

LIEFWAARD: "Ik ben hier in een dikke mist naar toe gereden om u te vertellen wat wij over de acties te zeggen hebben..."

REACTIE UIT DE ZAAL: "Zou tijd worden óók!"

LIEFWAARD: "Begin dit jaar zijn wij door de leden gemachtigd onze handtekening te zetten onder de nieuwe c.a.o. Daarom zijn wij nu aan die c.a.o. gebonden, mits er zich heel bijzondere omstandigheden voordoen. En die zijn er niet geweest..."

REACTIE UIT DE ZAAL: protesterend boe-geroep.

LIEFWAARD: "Nu is er plotseling weer onrust op de strokartonbedrijven. Waarom?..."

REACTIE UIT DE ZAAL: "Boeoeoe!"

LIEFWAARD: "Dat we niet achter de staking staan, betekent niet, dat we er niets aan willen doen... Maar nú kunnen en mógen wij niets doen. Als we achter de staking zouden staan en één strokartonfabrikant is zo slim (en die is er vast wel bij) dat hij een kort geding tegen ons aanspant, kunnen wij meteen de hele staking wel vergeten. Dan wordt ons een dwangsom van zoveel duizend gulden per dag opgelegd, zolang wij ons achter de stakers blijven opstellen. Die situatie kunnen we natuurlijk niet hebben... Nú staking? Of f 25 of f 30 erbij? Dat kán niet in 'n geordende samenleving... De duurtetoeslag van f 125 kwam er met gemak door..."

REACTIE UIT DE ZAAL: "Het is niet meer dan f 80; laten ze er maar in stikken..."

LIEFWAARD: "Een voorstel om achter de staking te staan zou in de bondsraad geen schijn van kans maken..."

REACTIE UIT DE ZAAL: spottend gelach!

LIEFAARD: "De vakbonden willen graag dat in de strokarton de normale omstandigheden terugkeren. Dat is goed voor ons gesprek met de fabrikanten... Als het tot een langdurige staking mocht komen... dan gaan er zó vier fabrieken dicht."

REACTIE UIT DE ZAAL: "Dan moet dat maar."

LIEFAARD: "Wij vakbonden hoeven hier niet te zijn. Maar we zijn er... We hebben geprobeerd een brug te slaan. Die brug is er als u nu besluit de staking te beëindigen..."

Als Liefwaard zijn rede heeft beëindigd stapt een strokartonarbeider, ondanks de protesten van Liefwaard, het toneel op. Liefwaard bezweert de man, die achter de microfoon wil gaan staan, om weg te gaan. Die zegt:

- "Ik ga er voor u niet af. Ik heb er behoefte aan hier iets te zeggen. En als het jullie niet aanstaat, donder dan maar op."

REACTIE IN DE ZAAL: enthousiasme.

DE MAN ACHTER DE MICROFOON: "Ik ben plaatselijk afdelingsbestuurder van de katholieke bond St. Willibrordus. Ik was in Groningen bij de bespreking met de fabrikanten. Mijn conclusie? We zijn door de vakbonden op de mestvaalt geworpen. De districtsbestuurder J. v.d. Laan heeft de bewoners van Pekela "laag van ontwikkeling" genoemd. Dit lusten we niet en dit nemen we niet. Jullie mogen dat wel; per jaar twintig à vijfentwintig duizend gulden verdienen plus een auto vrij en de bedrijfscommissies de kastanjes uit het vuur laten halen. In verschillende fabrieken zijn al verbeteringen ingevoerd na overleg tussen directies en de bedrijfscommissies."

LIEFAARD: "Waarom moeten we er nou een vervelende zaak van maken..."

REACTIE UIT DE ZAAL: Smalend gelach.

LIEFAARD: "Ik beloof u nogmaals, dat we keihard aan de conferentietafel zullen komen. Geef ons de kans dat te doen."

Een andere arbeider klimt het toneel op. Hij zegt:

- "Ik vraag u namens iedereen hier Van der Laan ontslag te geven."

REACTIE UIT DE ZAAL: gejuich.

LIEFAARD: "Vrienden, blijf toch rustig. Het is waanzin hier uit te maken wat er met Van der Laan gebeuren moet. Dat beslist de bondsraad. Laten we vandaag als goede vrienden van elkaar scheiden. Van mijn kant is dat zo. Akkoord?"

DE ZAAL BRULT: "Nee!"

Er staat weer iemand op. Hij roept:

- "We hebben eerder om een vergadering gevraagd; een verzoek met 50 handtekeningen bekrachtigd. Maar 't is niet gebeurd. Van der Laan was niet bereikbaar. Was u toen niet bereid om met ons te vergaderen?"

LIEFAARD: "Ik ben altijd bereid."

MAN IN DE ZAAL: "Maar Van der Laan was dat niet. En we hadden die vergadering juist nodig in het heetst van de strijd. Daar hadden we recht op. Net zo goed als we er recht op hadden, dat jullie ook aanwezig waren bij de protestmars destijds in Winschoten. We houden voor dit moment aan onze eisen vast. We hebben A gezegd, we zullen ook B zeggen en desnoods C, dan is de ABC er tóch bij betrokken. Bent u nu bereid achter de staking te staan?"

LIEFAARD: "Hier achter? Neen, neen, neen, neen! Ik heb bijna gezegd: ik wil

er niet voor in de bajes komen... Mensen, geloof me toch: ik wil écht de werknemers dienen. In feite heb ik lak aan de werkgevers..."

Legt men deze reportage in de "Winschoter Courant" naast reprotages, die in datzelfde blad in de apriildagen van 1965 werden gepubliceerd, dan blijkt, dat de reacties van de arbeiders ten aanzien van de bonden toen en nu nauwelijks verschillen. Als er nu gezegd wordt: "We zijn door de vakbonden op de mestvaalt geworpen" dan is dat precies hetzelfde geluid als wat in 1965 door het "Nieuwsblad van het Noorden" geregistreerd werd, dat schreef dat het uit de mond van de arbeiders veelvuldig de opmerking had vernomen van "de bond laat ons in ons hemd staan". Leest men nauwkeurig, dan bemerkt men, dat er zowel in 1965 als nu bij de arbeiders toch óók wel de opvatting leefde, dat het ánders behoorde te zijn. Ook in 1965 spookte in de hoofden van de stakende strokartonarbeiders nog wel de opvatting rond, dat een districtsbestuurder als Van der Laan (die toen het er op aan kwam ook toen nergens te bekennen viel) met hen behoorde te vergaderen en dat de houding van de bond "een schande" moest worden genoemd. Hoe valt het dan te verklaren, dat de strokartonarbeiders in 1965 bereid waren hun wantrouwen in de bond openlijk te manifesteren en dat destijds een van de stakers uitriep, dat inwilliging van de eisen der stakers heus niet aan de vakbeweging te danken zou zijn, nu daarentegen de uitlatingen veel voorzichtiger zijn en de arbeiders voortdurend aan de bonden blijven appelleren? De verklaring voor dit verschil is, menen wij te vinden in de omstandigheden waaronder de strijd toen en nu gevoerd werd en gevoerd wordt.

De kloof tussen de strokartonarbeiders en de vakbeweging was toen even diep en breed als nu. De opvatting, dat het anders zou moeten zijn heerste er zowel toen als nu. Maar destijds handelden de strokartonarbeiders geheel zelfstandig. Toen de heer Orsel op werkhervatting aandrong en de arbeiders daartoe niet bereid bleken, stonden de laatsten voor de noodzaak hun strijd zélf te organiseren. Het zélf organiseren van de strijd bracht automatisch mee, dat voor zover er ondanks de scherpe tegenstelling tot de vakbeweging in de praktijk, in de hoofden tóch nog illusies heersten, die illusies op de achtergrond werden gedrongen. Het is het eigen, zelfstandige optreden geweest, dat in 1965 de illusies uit de arbeiderskoppen heeft gedreven. Het is het zélf handelen geweest, dat in 1965 tot een dubbele tegenstelling tussen arbeiders en bonden heeft geleid: één in de concrete werkelijkheid en één in de gedachten.

Dat er thans in 1969 niet van een dubbele tegenstelling, of in veel mindere mate van een dubbele tegenstelling in deze zin kan worden gesproken, dat is de prijs, die er betaald is voor het feit, dat men niet geheel zelfstandig optreedt. Het zijn niet de gedachten van de arbeiders die hun optreden bepalen, het is hun optreden, dat bepalend is voor hun gedachten. Nu zowel als destijds is hun tegenstelling tot de vakbeweging nog even groot als in 1965. De vorm van hun strijd thans belet hen uit die tegenstelling de laatste konsekwentie te trekken. Destijds, in 1965, sommeerden de stakende strokartonarbeiders de heer Orsel om heen te gaan. Ze wisten het nu wel, zeiden ze, nadat ze hem enige tijd hadden aangehoord. En nadat hij inderdaad vertrokken was, wisten ze ook terdege wat hun te doen stond. Nu blijft het actiecomité er op hameren, dat de positie van de bonden vooral niet ondergraven mag worden; nu verklaart Fré Meis, dat wanneer de ongeorganiseerden zich ook bij 't N.V.V. zouden aansluiten de positie van de vakbeweging wordt versterkt. Nu zegt Fré Meis, dat wanneer dat geschiedt, het ook zal gelukken om de bonden mee te krijgen. Toen, in 1965, zeiden de arbeiders, laat de bonden maar verrekken, we doen het zelf! Nu, in 1969, nu ze het niet zelf doen, althans veel minder zelf doen dan in 1965 en voor een belangrijk deel Fré Meis de zaken voor hen laten bedisselen, nu zeggen de arbeiders niet: laat de bonden verrekken. Ofschoon ze - dat is duidelijk - even hard op de bonden spuwen als in '65, zeggen ze nu: meneer Liefwaard, u moet achter ons komen staan!

In feite heeft de heer Fré Meis op de vakbondsbestuurders op geen stukken na zo'n scherpe kritiek als de arbeiders. Hij, Fré Meis, vindt alleen, "dat de vakbondsbestuurders wel eens wat harder voor de leden mogen lopen" ("Winschoter Courant" van 23 september 1969). De opvatting van Fré Meis komt hierop neer, dat de positie van de vakbeweging ondanks alles in wezen toch deze is, dat zij 'n organisatie in het belang van de arbeidersklasse is. Dat is een opvatting, die in tegenstelling staat tot het praktisch optreden van de arbeiders, niet slechts van de strokartonarbeiders, maar van alle arbeiders, die telkens en telkens weer in "wilde" staking gaan omdat de vakbeweging hun belangen niet behartigt. Tussen de arbeiders en Fré Meis bestaat een verschil, dat in Oost-Groningen versluierd blijft, omdat de organisatie van de strijd er andere vormen heeft aangenomen dan in 1965.

Dát er inderdaad van een ándere strijdvorm sprake is, dat thans de strijd inderdaad minder zelfstandig is dan in '65, dat blijkt onder meer bijvoorbeeld uit een verslag in de "Winschoter Courant" van dinsdag 30 september. Daar stond te lezen, dat Fré Meis na afloop van een meeting had meegedeeld, dat een aantal stakers aan het actie-comité had verzocht 'n staking van onbepaalde duur af te kondigen. "Wij hebben", aldus Fré Meis volgens het bewuste verslag, "hen van dit idee kunnen afbrengen". Hieruit ziet men, dat de vraag: onbepaalde staking of niet geen zaak is die door de arbeiders wordt uitgemaakt, doch dat het actie-comité met Fré Meis als belangrijkste figuur aan de arbeiders vertelt wat of de beste strijdwijze is, hen er van poogt te doordringen wát of ze wél of niet moeten doen.

Is de positie van de vakbeweging inderdaad zo als de heer Meis (en met hem de gehele C.P.N.) gelooft? De heer Liefwaard, op uitnodiging van een aantal Utrechtse studenten maandagavond 20 oktober over de staking in de strokartonindustrie sprekende in gebouw "Kasieno" in de Domstad, liet een wel héél ander geluid horen. "De vakbeweging", zo verklaarde hij, "is gedurende de tijd waarin een c.a.o. loopt vleugellam gemaakt. Haar handen zijn volkomen gebonden. Zij kán niets doen." Dát is inderdaad de realiteit. Dáár ligt juist de oorzaak der "wilde" stakingen, daar ligt óók de oorzaak van de onofficiële staking in de Oost-Groninger strokarton-industrie.

De vakbeweging, in dit geval de A.B.C., sluit een collectief contract af. In dat collectief contract worden lonen en arbeidsvoorwaarden vastgelegd, waarmee op een gegeven ogenblik de arbeiders zich onmogelijk langer kunnen verenigen. Dan is voor hen het moment tot strijd aangebroken; de vakbeweging kan niets doen, ze is contractueel gebonden.

De arbeiders voelen hetzo geenszins. Het contract, zo is hun standpunt, is door de vakbeweging afgesloten, niet door ons. Velen waren tegen dat contract; in ieder geval is het zo, dat er bepaald géén meerderheid voor was.

Dat laatste heeft zélfs de heer Liefwaard niet kunnen ontkennen. Hij moest op de bewuste vergadering in Utrecht toegeven, dat de ABC niet meer dan een kwart van de werknemers vertegenwoordigde. Toen hem uit de vergadering de vraag gesteld werd, hoe of hij - waar toch in elk geval niet álle ABC-leden voor het contract waren - kon volhouden, dat het contract namens dé arbeiders gesloten was, bleef hij het antwoord schuldig.

Er is, zo kan men het voorafgaande samenvatten, bij de staking in de Groninger strokartonindustrie, op zijn minst sprake van drie tegenstellingen tegelijkertijd.

Er is ten eerste de tegenstelling tussen de arbeiders en de Groninger strokartonfabrikanten, die hardnekkig weigeren aan de verlangens der arbeiders tegevoet te komen. Over hun argumenten (die gedeeltelijk door de bonden worden herhaald wordt elders in dit nummer van "Daad en Gedachte" het nodige opgemerkt);

er is ten tweede de tegenstelling tussen de arbeiders en de vakbeweging, gelijk die voortdurend in de huidige maatschappij tot uiting komt en zoals die ook

gedurende de staking van 1965 duidelijk naar voren trad;

er is ten derde de tegenstelling tussen de opvattingen van de heer Fré Meis en de realiteit, die door de hierboven geschetste omstandigheden grotendeels ver-sluierd wordt. In dat opzicht is de staking van '69 een stap terug vergeleken bij die van 1965.

=====

H E T G E H E U G E N V A N M E N E E R L I E F A A R D

I S N I E T Z O B E S T

OP MAANDAG 20 oktober werd in gebouw "Kasieno" te Utrecht een door Ut-rechtse studenten georganiseerde vergadering gehouden, waarbij de staking in de Groninger strokartonindustrie het onderwerp vormde. De vergadering was openbaar. Er bevonden zich ook arbeiders van Werkspoor in de zaal. Voor de bijeenkomst was ook de ABC-voorzitter W. Liefwaard uitgenodigd. Hij had aan die uitnodiging gevolg gegeven.

Er was ruime gelegenheid tot discussie. Op een gegeven ogenblik bracht een van de debaters ook de staking in de Groninger strokarton-industrie van 1965 ter sprake.

LIEFAARD: "Weet u hoe die staking geëindigd is?"

DEBATER: "Jawel meneer Liefwaard, dat hoeft u me niet te vertellen!"

LIEFAARD: "Nadat de staking was afgelopen hebben wij van de ABC nog ruim twintigduizend gulden aan de stakers uitgekeerd."

DEBATER: "Meneer de voorzitter, hier maak ik toch bezwaar tegen. De heer Liefwaard vraagt of ik weet hoe die staking is afgelopen en ik zeg ja. Maar hij van zijn kant spreekt niet over het hoe van de afloop. Daarover bewaart hij het stilzwijgen. Hij vertelt alleen wat of de ABC gedaan heeft ná de afloop. Dat is to-taal iets anders. Mag ik u zeggen hoe er aan die staking een einde kwam? Het was zo, dat er op 26 april 1965 in de stad Groningen tussen de fabrikanten en de bon-den over de nieuwe c.a.o. gesproken zou worden. Maar de bonden zeiden tot de ar-beiders: als jullie het werk niet hervat, gaat dat gesprek niet door en dan komt er geen c.a.o. Met die morele druk hebben de bonden de staking gebroken. En toen ze de strijd eenmaal gebroken hadden, toen hebben ze als pleister op de wonde ook nog wat armzalige centen op tafel gelegd."

LIEFAARD: "U kunt van mij niet verwachten, dat ik nu allemaal nog precies weet, hoe dat zich in 1965 allemaal heeft toegedragen."

DEBATER: "U hebt zojuist gezegd meneer Liefwaard, dat de kranten maar een eind wég schreven en dat Van der Laan natuurlijk niet dát gezegd had, wat hem in de schoenen werd geschoven, over die b.l.o.-scholen en de achterlijkheid van de arbeiders. Maar als dat zo is, waarom hebt u dan, toen de zaak in hotel Dijkstra in Oude Pekela in een vergadering met de arbeiders ter sprake kwam, dat ook niet gezegd? Toen zei u tot de arbeiders: jullie hebben gelijk om boos op Van der Laan te zijn, maar het is hier niet de plaats om er over te praten. Heeft Van der Laan nu wél of niet wat miszegt?"

LIEFAARD: "Ja, hij heeft wel wat miszegt!"

DEBATER: "Dank u!"

LIEFAARD: "Ik wil nog wel opmerken, dat ik nooit als stakingsbreker ben op-getreden."

DEBATER: "Toen hier daarstraks door iemand anders 'n opmerking werd gemaakt hebt u geantwoord, dat het allemaal een kwestie van interpretatie was. Welnu, zoiets zeg ik dan ook in antwoord op uw bewering, dat u nooit als stakingsbreker bent opgetreden. Mag ik uw eigen woorden even voorlezen uit de "Winschoter Courant"? U verklaarde op 5 oktober tot de stakers: ...laat ik u de harde waarheid vertellen: de strokartonfabrikanten roken er geen sigaar minder om als u doorgaat met staken, maar u en uw gezinnen zullen er de gevolgen van ondervinden. Iets dergelijks meneer Liefwaard is morele pressie. En moet ik u vertellen hoe de strokartonarbeiders die in volle strijd en staking staan zoiets noemen? Wil u het woord horen meneer Liefwaard?"

LIEFWAARD:

DEBATER: "Meneer Liefwaard, u hebt straks gezegd, dat u uw leven lang naast de arbeiders hebt gestaan, maar u hebt ook in Groningen gezegd, dat u de werkgevers geen ongelijk kon geven, dat zij de eisen van de stakers niet konden inwilligen. Dat noem ik naast de patroons staan. Staat u nu naast de arbeiders of naast de patroons?"

LIEFWAARD: "Ik ben wat doof, ik heb u niet goed verstaan".

INTERRUPTIE: "Hij is hier al even doof als voor de eisen van de arbeiders!"

LIEFWAARD (nadat de voorzitter de vraag herhaald heeft): "Ik heb de werkgevers niet in het openbaar gelijk gegeven. Dat schrijven die kranten maar."

HONEND GELACH in de zaal.

LIEFWAARD: "Er is daar zojuist gesproken over een vergadering, die op 26 april 1965 in de stad Groningen zou zijn gehouden. De c.a.o. loopt van 1 januari tot 1 januari. Die datum van 26 april komt mij dus al hoogst onwaarschijnlijk voor."

DEBATER: "Meneer Liefwaard is straks boos geworden toen aan de juistheid van zijn woorden werd getwijfeld. Maar hij eist blijkbaar voor zich wél het recht op om ánderen van leugens te beschuldigen. Ik heb hier de krantenknipsels van die dagen in mijn hand. De zaak was zo, dat de bonden de besprekingen zo lang gerekt hadden, dat er in april '65 nog altijd geen c.a.o. was. Dat was juist de oorzaak van die staking in 1965.

LIEFWAARD: "Ik heb al gezegd, dat ik uit mijn hoofd bij god niet allemaal meer weet, wat of er in 1965 in de strokartonindustrie gebeurd is. Het is mogelijk, dat er inderdaad in april '65 nog geen c.a.o. was."

DEBATER: "U erkent, dat tijdens de looptijd van een c.a.o. de vakbeweging vleugellam is. Dat hebt u daarstraks gezegd. Dat komt er dus op neer, dat de vakbeweging niets anders doet, dan telkens maar weer opnieuw contracten af te sluiten, die haar voor idem zoveel jaren vleugellam maken."

LIEFWAARD:

=====

++++
In "De Vakbeweging", het kaderblad van het N.V.V., van 18 januari 1969 is te lezen in de vaste rubriek "Onder ons gezegd" van E. Nuwer, dat het N.V.V. in 1906 zijn werk begon met.... het afkeuren van een heiersstaking. De eerste daad van het N.V.V. was derhalve karakteristiek voor heel het latere optreden van dit vakverbond. Van de heiersstaking in 1906 tot de staking van de strokartonarbeiders in 1969 is er aan het wezen van het vakverbond niets veranderd. Door alle jaren heen heeft het zich gekeerd tegen het eigen optreden der arbeiders.

DE STAKINGEN IN DE STROKARTON-INDUSTRIE
EN DE ILLUSIES VAN IGOR CORNELISSEN

GROOT OPGEMAAKT is het in de kranten gepubliceerd: het N.V.V. en het N.K.V. hebben zich, nadat de beruchte loonwet van Roolvink er met kunst en vliegwerk is doorgedrukt, teruggetrokken uit het loonoverleg. Mertens van het N.K.V. heeft er niet zo heel veel drukte over gemaakt. Tenslotte is hij pas een jaar geleden op de radicale toer geweest met zijn uitspraken over de 200, die de economie hier in Nederland zouden beheersen. Nu is dus de beurt aan André Kloos van het N.V.V., die dan ook met meesterhand de grote trom roert om iedereen kond te doen van zijn radicale instelling. Zo verklaarde hij op het onlangs gehouden congres van het N. V.V., dat de loonwet beschouwd moet worden als een "hulpmiddel van de werkgevers om verlangens van de vakbeweging te blokkeren" en "De overheid komt automatisch in de positie, waarin hand- en spandiensten worden verleend aan de ondernemers."

Er is veel meer gezegd op dat congres. De heer M. Zondervan, voorzitter van de metaalbond, vroeg zich zelfs af of er vóór de behandeling van de loonwet in de Eerste Kamer niet iets buitenparlementairs moest gebeuren. "Het gaat om de existentie van de vakbeweging", aldus de heer Zondervan. Veel werd op dat congres ook gesproken over de democratisering van het bedrijfsleven en over de medezeggenschap in het bedrijf.

Voor Igor Cornelissen, redacteur van "Vrij Nederland", aan wiens verslag van het N.V.V.-congres in V.N. van 11 oktober j.l. wij deze gegevens hebben ontleend, is dat allemaal reden om tot de conclusie te komen, dat de instelling van het N.V.V. is veranderd en dat het een goed congres was.

Cornelissen zal waarschijnlijk niet de enige zijn, die vanwege het uittreden van het N.V.V. uit het loonoverleg en vanwege de uitspraken over de democratisering van het bedrijfsleven en over medezeggenschap, tot de conclusie komt, dat er in die vakcentrale een andere wind is gaan waaien; dat er een andere instelling is gekomen. Verwonderlijk is dat niet, wanneer men het N.V.V. of welke vakcentrale dan ook nog steeds ziet als een arbeidersorganisatie, die louter en alleen de belangen van de arbeiders op het oog heeft. Natuurlijk heeft men ook dan wel oog voor de "fouten" van die vakbeweging, maar die worden dan geweten aan "verkeerde leiders" of aan een "verkeerd inzicht". Laten de vakbonzen echter plotseling, om welke reden dan ook, radicale taal horen en gebruikt men zelfs "vieze" woorden als "buitenparlementaire actie" - waar dan hoogstens een demonstratietje mee bedoeld wordt - dan zien deze mensen meteen de grote ommezwaai van de vakcentrale en menen dat de bestuurders nu eindelijk tot inkeer zijn gekomen.

Wie echter verder kijkt dan zijn neus lang is, wie meer let op wat het N.V.V. doet en minder op wat het zegt te zullen doen, die heeft geen enkele moeite om vrij te blijven van de illusies waarin mensen als Igor Cornelissen nog steeds gevangen zitten.

De geschiedenis heeft bewezen, dat de overheid niet in de positie komt, dat zij hand- en spandiensten aan de werkgevers gaat verlenen, maar dat de overheid altijd een instituut is geweest, dat de belangen van het kapitaal diende, of zoals Marx het noemde "een comité ter behartiging van de belangen der bourgeoisie". Maar dat niet alleen, ook de vakcentralen, ook het N.V.V. is altijd een organisatie geweest, die zich dienstbaar heeft gemaakt aan het "algemeen belang" en algemeen belang wil niets anders zeggen dan het belang van de heersende machten, het belang van de bezitters of beheerders van het productieapparaat.

Ook Igor Cornelissen zal toch niet vergeten zijn, dat het N.V.V. na de tweede wereldoorlog vele jaren lang voorstander is geweest van een loonstop, een loonstop, die 't inkomen van de arbeiders laag hield en de ondernemers in de gelegenheid stelde grote winsten te maken. Ook hij zal toch weten, dat het N.V.V.

zich altijd gekeerd heeft tegen de eigen acties der arbeiders en zelfs altijd optrad als de grootste ronselaar van onderkruipers.

De staking van de strokarton-arbeiders in Oude Pekela en omgeving is er het beste bewijs van, dat de gedachte van Cornelissen, dat er een andere instelling in het N.V.V. is gekomen, een illusie is. Want in dezelfde periode, dat het N.V.V. zijn congres hield die bedoelde gedachte bij Cornelissen deed opkomen, handelde het N.V.V. zoals het altijd heeft gehandeld: zij keerde zich tegen de stakende arbeiders. En deze staking in de strokarton-industrie is tevens het zoveelste bewijs van de juistheid van onze bewering, dat ook deze vakcentrale slechts de belangen van het kapitaal dient. Het was de heer W. Liefwaard, voorzitter van de Algemene Bedrijfsgroepen Centrale, die zich fel keerde tegen de stakers. Niet over de positie en het loon van de arbeiders maakte hij zich zorgen. Neen hij had het slechts over de moeilijkheden van de strokarton-industrie. Hij gaf de ondernemers dan ook volkomen gelijk, dat ze niet bereid waren met de arbeiders te onderhandelen. Maar 't meest zeggend was wel zijn uitlating dat "de stakers het onderste uit de kan wilden hebben". "Onderhandelen, zei hij ook, "kan echter pas wanneer de nu geldende c.a.o.'s aflopen, en dat is eind december". En door wie zullen die onderhandelingen dan worden gevoerd? Juist, door de heer Liefwaard of zijn soortgenoten. Die zullen dan optreden als "de vertegenwoordigers der werknemers".

Trouwens, ook uit het congresverslag van Cornelissen blijkt wel, dat de belangen van de arbeiders op dat congres geen rol hebben gespeeld. André Kloos zei in zijn inleiding niet, dat de loonwet beschouwd moet worden als een hulpmiddel van de werkgevers om de verlangens van de arbeiders te blokkeren, nee, de verlangens van de vakbeweging zouden door de loonwet worden geblokkeerd. Na de uitlatingen van W. Liefwaard, die we hierboven aanhaalden, moet men toch wel ziende blind zijn om te menen, dat de belangen van de arbeiders en de belangen van de vakbeweging identiek zijn. De heer Zondervan van de Metaalbond, die zelfs sprak over buitenparlementaire actie, had het op het congres natuurlijk niet over het levenspeil en het arbeidersbestaan. Welnee, volgens hem ging het "om de existentie van de vakbeweging".

Het bestaan van de vakbeweging, inderdaad, daar gaat het om. Om een vakbeweging, die een dusdanige plaats heeft in de samenleving en vooral in het bedrijfsleven, dat ze zonder al te veel moeilijkheden in staat is de taak te vervullen van de bewaarster van de arbeidsrust. Dat dit niet altijd meevalt behoeven we Igor Cornelissen, die zelf de stakende arbeiders in Oude Pekela heeft gesproken en op één hunner vergaderingen is geweest, niet te vertellen. Hij zal daar zelf ervaren hebben, dat de arbeiders geen geloof meer hechten aan de mooie woorden van de heren bestuurders. Wat dat betreft zijn ze wel wat realistischer dan hij. Maar dat maakt de positie van de vakbeweging natuurlijke moeilijker. Als de hoedster der kapitaalsbelangen, als bewaarster der arbeidsrust is 't noodzakelijk, dat de arbeiders blijven geloven aan de mythe dat de vakbeweging een organisatie is, die louter en alleen de belangen van de arbeiders op het oog heeft. Gaan de arbeiders twijfelen aan die mythe, dan komen de heren met hun radicale taal. Dan treden ze uit het loonoverleg en schamperen op Roolvink, die met alle geweld de loonwet er door moest drukken. Ondertussen ontvangen ze hem echter als gast op hun congres.

Het is natuurlijk ook wel erg moeilijk voor de heren vakbonzen. Aan de ene kant moeten ze zich met alle mogelijke middelen keren tegen de eigen acties der arbeiders, zoals nu bijvoorbeeld bij de stakingen in de strokarton-industrie. Aan de andere kant kunnen ze die wilde stakingen niet missen. Stel u voor, dat de arbeidsrust volledig zou zijn. Dat er geen eigen acties van de arbeiders meer zouden plaatsvinden. Dan zouden de heren ondernemers geen vakbeweging meer nodig hebben. Dan zouden ze zelf kunnen bepalen wat of ze de arbeiders zouden geven. Die eigen acties der arbeiders zijn er echter wél en dat is voor de vakbeweging een geluk. Dat stelt haar in staat haar bestaansrecht tegenover de ondernemers te

bewijzen. Dan kan ze tegen de ondernemers zeggen, dat ze hun best zullen doen de arbeiders in het gareel te houden, maar dat zij - de ondernemers - dan ook een kleine tegemoetkoming aan de arbeiders moeten geven. Zo slaat zij dan twee vliegen in één klap, want tegen de arbeiders kan zij dan zeggen, dat ze die "tegemoetkoming" - die dan natuurlijk als een overwinning op de ondernemers wordt voorgesteld - er voor hen heeft uitgesleept.

Wij achten het dan ook zeer waarschijnlijk, dat zó de houding der vakbeweging bij de komende onderhandelingen over een nieuwe cao voor de strokarton-arbeiders zal zijn. Aan de ene zijde de ondernemers aanraden een behoorlijke loonsverhoging toe te staan en aan de andere zijde dat aan de arbeiders proberen te verkopen als een overwinning, die zij - de vakbeweging - voor de arbeiders uit het vuur heeft gesleept. Dat er echter van een behoorlijke loonsverhoging geen sprake zou zijn bij een nieuwe cao als de arbeiders hun eigen acties niet zouden hebben gevoerd, dat vertelt ze er na tuurlijk niet bij. De mythe moet blijven gehandhaafd. De vakbeweging zit als 't ware tussen de duivel en de diepe zee. Aan de ene kant de ondernemers voor wie ze de arbeidsrust moet bewaren, aan de andere zijde de arbeiders, wie ze moet doen geloven, dat ze voor hun belangen opkomt, want als die mythe niet meer wordt geloofd, dan is het bestaan van de vakbeweging inderdaad in gevaar. Om dat gevaar te bezweren gaat men dan af en toe op de radicale toer. Dan worden er stoere woorden gesproken.

Dat Igor Cornelissen van dat alles niets snapt, komt alleen omdat hij nog altijd op die mooie woorden afgaat en minder let op de daden van de vakbeweging. En hoe vaak er ook wordt gewaarschuwd tegen colporteurs, die met mooie woorden de mensen pogen te strikken, Cornelissen vliegt er nog steeds weer in wanneer de colporteurs van de vakbondsmythe op stap zijn.

=====

H E T K O O R D E R H U I C H E L A A R S

TOEN DE huidige burgemeester van Amsterdam, IVO SAMKALDEN, minister van justitie was in het kabinet-Cals en in die hoedanigheid de oorlogsmisdadiger Willy Lages vrij naar Duitsland liet vertrekken, stak er in Nederland 'n storm van protest op. Alle "goede vaderlanders", zowel zij, die aan het verzet in de oorlogsjaren daadwerkelijk hadden deelgenomen, als zij, die zich angstvallig afzijdig hebben gehouden, ja zelfs zij, die met de bezetters hebben gecollaboreerd, vonden het nodig tegen de vrijlating van Lages te protesteren. Een dergelijke storm van protest steeg wederom op toen minister Polak een tijd geleden de vrijlating van de drie nog te Breda gevangen zittende oorlogsmisdadigers, Kotálla, Fischer en Ausder Fünten, aan de orde stelde. Kolommen werden er volgeschreven in de pers en het regende ingezonden stukken. Het uitgangspunt van de protesterenden is, dat deze mensen tijdens de bezetting dusdanige misdaden hebben begaan, dat ze het recht hebben verspeeld ooit nog weer vrij te komen, temeer waar ze reeds een keer zijn begenadigd toen hun doodstraf in levenslange gevangenisstraf werd gewijzigd.

Het komt natuurlijk niet in ons op om de misdaden die deze mensen hebben begaan ook maar enigszins te kleineren. Maar wij zien ook geen enkele reden om ons te voegen in de rijen der protesterenden. Wij durven rustig te beweren, dat het overgrote deel van hen niet wordt gedreven door edele verontwaardiging over de onmenselijke misdaden van de drie oorlogsmisdadigers. Want niemand van de grootste schreeuwers tegen de vrijlating van Lages heeft ook maar een woord van protest laten horen, toen dezelfde minister van justitie, die Lages naar huis zond, twee jonge Portugezen, naar Nederland gevlucht om aan de Pide - de geheime politie van Portugal - te ontkomen, aan diezelfde geheime politie uitleverde. Al die

brallende "anti-fascisten" hadden er vrede mee, dat Samkalden twee jonge Portugezen in handen speelde van de Gestapo van fascistisch Portugal.

Opmerkelijk feit is ook, dat juist zij het hardst schreeuwen en protesteren tegen de vrijlating van de oorlogsmisdadigers, die in januari 1969, toen de Varatelevisie in drie uitzendingen de kwestie van de oorlogsmisdaden door Nederlandse militairen tijdens de politionele acties begaan, aan de orde stelde, ook het hardst schreeuwden van bezoedeling van de Nederlandse militairen, die in Indonesië "hun plicht" hadden gedaan. Die er niets van wilden weten, dat ook "onze jongens" in Indonesië oorlogsmisdaden hadden begaan. Toen was er bij deze huichelaars geen verontwaardiging over begane oorlogsmisdaden, doch enkel woede en gramschap omdat die misdaden aan de openbaarheid werden prijsgegeven.

Wij willen niet alleen niet meejammeren in het koor der huichelaars, wij vinden het ook onrechtvaardig, dat de drie oorlogsmisdadigers in Breda nog steeds gevangen worden gehouden terwijl Nederland vriendschappelijke betrekkingen onderhoudt met Duitsland waar tot voor kort de voormalige NSDAP-er Kurt Georg Kiesinger bondskanselier was. Een bondskanselier, die in nazi-Duitsland een belangrijke positie bij de nazi-propaganda had.

Nederland zit samen met fascistische landen als Griekenland en Portugal in de Nato. Terwijl Portugal met Nato-wapens een koloniale oorlog in Angola, Mozambique en Guinee voert en daar de vreselijkste oorlogsmisdaden begaat, prijst de Nederlandse minister van Buitenlandse Zaken het Portugese fascistisch regiem en bejubelt de Nederlandse gezant te Spanje de koloniale oorlog van Portugal. Weer zwijgt de grote massa van hen, die tegen vrijlating van de oorlogsmisdadigers zijn. Het zijn ook dán slechts enkelen die hun stem verheffen.

Onrechtvaardig is het deze drie oorlogsmisdadigers te Breda nog steeds gevangen te houden, terwijl zovele oorlogsmisdadigers niet alleen vrij rondlopen, maar nog bejubeld en geëerd worden ook. Wat zijn oorlogsmisdaden? We willen ons niet verdiepen in de definities die tijdens de processen te Neurenberg en te Tokio zijn gegeven. Afgezien van het feit, dat elke oorlog op zichzelf reeds een misdaad is, kan men toch zeker stellen, dat moord op weerloze en ongewapende mensen tot de oorlogsmisdaden moet worden gerekend. Welnu, wanneer men dit als maatstaf hanteert, dan kan men tot geen andere conclusie komen, dan dat er door de Amerikanen in Vietnam dagelijks oorlogsmisdaden worden bedreven. Maar dat niet alleen. In de laatste wereldoorlog zijn er op grote schaal terreurbombardementen op Duitse steden geweest, bombardementen, die van geen enkele militaire betekenis waren en waarvan is vastgesteld, dat ze voor de overwinning der geallieerden van geen enkel belang zijn geweest. Welnu, moeten wij hen, die deze bombardementen lieten uitvoeren, geen oorlogsmisdadigers noemen? Werd hier geen moord gepleegd op tienduizenden weerloze vrouwen, kinderen en grijsaards?

Er is de afgelopen zomer nogal wat te doen geweest over een door jongeren vernielde krans, die door hoge Canadese militaire autoriteiten bij het nationale monument op de Dam te Amsterdam was gelegd. Een belediging van de Canadezen, die voor onze vrijheid waren gevallen, schreeuwde men. Dat het nu juist in Amsterdam moest gebeuren en dat het nu juist een door Canadezen gedeponeerde krans betrof is wel een toevalligheid, die een andere gebeurtenis in herinnering roept. Want het was de Canadeze majoor Oliver H. Mace, die na de capitulatie in Amsterdam zijn medewerking heeft verleend aan de moord op twee weerloze mannen. In de Ford-fabrieken bij Amsterdam zaten namelijk Duitse krijgsgevangenen. Tot hen behoorde niet alleen de rechter bij de krijgsraad van de Kriegsmarine Wilhelm Köhn, maar ook twee militairen, die vóór de capitulatie waren gedeserteerd maar daarna weer boven water waren gekomen. De krijgsgevangene Wilhelm Köhn veroordeelde de twee deserteurs Rainer Beck en Bruno Dorfer ter dood. Majoor Mace gaf de krijgsgevangene Wilhelm Köhn de beschikking over een vrachtwagen waarmee de veroordeelden naar kamp Zeeburg te Amsterdam werden vervoerd alwaar het vonnis met door majoor Mace verstrekte geweren werd voltrokken. Moord en medeplichtigheid aan moord op

twee weerloze mensen. Rainer Beck en Bruno Dorfer zijn ergens bij de Zeeburgerdijk onder de grond gestopt, maar Wilhelm Köhn spreekt weer "recht" in Keulen en major Oliver H. Mace is een achtenswaardige en gerespecteerde boer in Alberta in Canada. De storm van protest bleef echter uit, toen deze moord bekend werd.

De oorlogsmisdadigers te Breda moeten gevangen blijven, jawel. Maar is dat wellicht ter sussing van eigen boos geweten? Zijn al die schreeuwers misschien vergeten, dat in de jaren 1940 - 1945 Nederland het grootste aantal vrijwilligers voor de SS heeft geleverd, groter aantal dan welk ander bezet West-Europees land ook? Zijn ze misschien ook vergeten, dat mannen, die toch echt geen onbevleete reputatie hadden, hier na de oorlog de kans kregen hoge functies te vervullen? Een man als ir. Staf, die tijdens de bezetting samen met Duitsers op het podium stond om zogenaamde Oostgangers bij hun vertrek naar Rusland toe te spreken, mocht zich er in verheugen na de oorlog minister van defensie te worden. Jan de Quay, tijdens de bezetting één der voormannen van de Nederlandse Unie, was in die jaren voorstander van een gematigd anti-semitisme en sprak zich uit voor samenwerking met de bezetters. Toch was dat geen beletsel om in de na-oorlogse jaren minister-president te worden. Waar bleven toen de protesten van allen, die zich nu keren tegen de vrijlating van de drie in Breda?

Dagelijks wordt ons voorgehouden, dat het toch maar goed is dat er politie is. Dat zullen de Duitsers in de jaren 1940-1945 ook hebben gedacht, want op een enkele uitzondering na was het politieapparaat een willig werktuig in handen der nazi's. Joodse en andere onderduikers werden ijverig opgespoord. Overvallers van distributiekantoren werden soms als honden neergeschoten. Wie mocht denken, dat dergelijke willige dienaren der nazi's na de oorlog uit het apparaat werden verwijderd vergist zich deerlijk. Zelfs in oktober 1969 is het mogelijk, dat een voormalig verzetsstrijder voor de rechter wordt gedaagd omdat hij de Gorkumse korpschef van politie, A. Hafkamp, er van heeft beschuldigd bij een overval op het Amersfoortse distributiekantoor in februari 1944 de verzetsstrijder Kurt Fügler, die gewond een woning was binnengevlucht, als een hond te hebben neergeschoten. Zelfverdediging en om erger te voorkomen zegt Hafkamp. Maar dat neemt toch maar niet weg, dat hij ten gerieve van zijn Duitse bazen jacht maakte op verzetsstrijders. Stormen van protest tegen dergelijke figuren in het Nederlandse politieapparaat zijn echter uitgebleven.

Dag in dag uit worden de vreselijkste misdaden bedreven. In Angola, Mozambique en Guinee door Portugal, in Vietnam door de Amerikanen, in Zuid-Afrika door de regering-Vorster, in de Latijns-Amerikaanse landen vanwege de belangen van het Amerikaanse kapitaal en in Indonesië zijn na de coupe van oktober 1965 zo'n half miljoen mensen afgeslacht. Maar onze protesterenden maken zich alleen maar druk over drie afgetakelde oude mammetjes, die zo nodig gevangen moeten blijven. Wanneer ze echt niets belangrijkers weten om tegen te protesteren tonen ze alleen maar hun eigen onbelangrijkheid aan.

=====

D E Z O T H E I D D E R L O F

ROEL VAN DUYN, ex-provo, anarchist en gemeenteraadslid van Amsterdam, heeft in het anarchistisch maandblad "De Vrije" van september j.l. een beschouwing gewijd aan het Joegoslavië van Tito. Nu verbazen wij ons niet gauw over de houding of de uitlatingen van anarchistten. Dat Roel van Duyn als anarchist zitting heeft genomen in de Amsterdamse gemeenteraad is voor ons niets bijzonders sinds de anarchistten tijdens de burgeroorlog in Spanje een vertegenwoordigster in de republikeinse regering hadden, een regering nog wel, die alles deed wat mogelijk was

om een sociale revolutie te voorkomen. Neen, daarover verwonderen wij ons niet meer. Maar wij hebben toch nog wel verstedd gestaan van de opmerkingen, die Roel van Duyn in zijn artikel over Joegoslavië heeft gemaakt.

Van Duyn, die in de afgelopen zomer blijkbaar een reis door de Oost-Europese landen heeft gemaakt, begint zijn opstel met de vraag of Joegoslavië op weg is naar het anarchisme en eindigt met de opmerking, dat dat land inderdaad "op weg is naar het anarchisme, maar het beweegt zich aarzelend en slingerend over die weg als een sjofeur, die teveel sliwowietsj op heeft en er bestaan geen enkele zekerheid, of het die weg ook zal afleggen."

Natuurlijk komt ook Roel van Duyn met het verhaal, dat de arbeiders in Joegoslavië elk jaar uit hun midden een arbeidersraad kiezen, die de productie, de salarissen, de werkomstandigheden, de investeringen enz. bepaalt. Veel arbeiders hebben hem dat verteld en hem duidelijk gemaakt hoeveel rechten zij wel hebben. Eerlijkheishalve moeten wij er wel bij vertellen, dat Roel van Duyn zelf zegt, dat hij moeilijk kan beoordelen, of dat allemaal werkelijkheid is. Maar ondanks het feit, dat hij dat moeilijk kan beoordelen trekt hij uit die verhalen en uit 't feit dat er in Joegoslavië nogal wat opstandige studenten schijnen te zijn, toch maar de conclusie, dat Joegoslavië op weg is naar het anarchisme. Hij hecht dus blijkbaar heel veel waarde aan het sprookje, dat Joegoslavië op weg is naar het zelfbeheer der arbeiders in de bedrijven.

Nu staat het Roel van Duyn natuurlijk vrij om in sprookjes te geloven, maar hij moet ons niet kwalijk nemen, dat, wanneer hij ook een ander aan die sprookjes wil doen geloven, wij allereerst graag van hem willen horen, hoe het toch mogelijk is, dat in Joegoslavië sinds 1958 ongeveer 2000 stakingen zijn geweest, waarmee de kommunistenbond en de vakbonden danig in hun maag zitten. Hoe is het mogelijk, stakingen in bedrijven, waar de arbeiders - naar men zegt - hun eigen directeur kiezen en kunnen ontslaan, zelf het productieplan vaststellen en - belangrijk detail - zélf hun salaris bepalen.

Wij erkennen graag niet voldoende op de hoogte te zijn. We weten niet precies hoe het Joegoslavische bedrijfsleven is georganiseerd. Wat dat betreft zitten we in hetzelfde schuitje als Roel van Duyn, die ook moeilijk kan beoordelen of het werkelijkheid is wat de arbeiders hem over de arbeidersraden vertelden. Maar één ding weten wij wel zeker, namelijk, dat in een bedrijf, waar de arbeiders het voor het zeggen hebben, stakingen tot het verleden behoren. Wij veronderstellen daarom, dat het sprookje van de almachtige arbeidersraden in de Joegoslavische bedrijven een mythe is, die de heersende machten aldaar gebruiken om de uitbuiting der arbeiders rustig voortgang te doen vinden, zoals hier de mythe van de vakbeweging als vertegenwoordigster en belangenbehartigster der arbeidersklasse dient om de arbeidsrust zoveel mogelijk te verzekeren.

Joegoslavië op weg naar het anarchisme. Het is de zothed ten top gedreven. En dat moet ons dan worden verteld door een vertegenwoordiger van die stroming, die altijd beweert de meest mogelijke individuele vrijheid te willen. We zouden de anarchist Roel van Duyn willen aanraden eens bij Milovan Djilas te informeren of zijn jarenlange gevangenschap soms ook een bevordering van het anarchisme is geweest. Hoe het in Joegoslavië staat met de individuele vrijheid kan Djilas hem wellicht ook vertellen. Die individuele vrijheid is in Joegoslavië namelijk heel wat minder dan hier in de zogenaamde democratische landen. Hier mag je Nixon, staatshoofd van een bevriend land, wel geen oorlogsmisdadiger noemen, maar je mag in elk geval nog wel de Amerikaanse Vietnam-politiek van Amerika misdadig noemen. Wie echter in Joegoslavië de euvele moed heeft om het optreden van de Russische troepen in Tsjechoslowakije na 21 augustus 1968 in een minder gunstig daglicht te stellen, zoals de voormalige hoofdredacteur van het Joegoslavische letterkundige blad "Knzjizevne novine", de heer Zoran Gluscevic deed, moet voor de rechter verschijnen wegens "aantasting van het prestige van een ander land".

Joegoslavië op weg naar het anarchisme? Zo'n lof is toch werkelijk al te zot.

OVER DE VERHOUDING VAN DE CPN
TOT DE VAKBEWEGING

ELDERS in dit nummer van "Daad en Gedachte" treft de lezer een - zeer beknopt - verslag aan van een vergadering, die op maandag 20 oktober in Utrecht is gehouden, vergadering waarin o.a. door ABC-voorzitter Liefwaard het woord is gevoerd en diverse aanwezigen nogal fel tegen hem van leer trokken. Er is over die vergadering méér te vertellen dan op de bewuste plaats geschied is. Zij wierp namelijk niet alleen een helder licht op de positie van de heer Liefwaard en diens vakbond, maar zij was óók nog om een aantal andere redenen bijzonder interessant.

Tot goed begrip daarvan dient men allereerst te weten, dat op deze door Utrechtse studenten georganiseerde bijeenkomst, de C.P.N. mede een belangrijke vinger in de pap had. Op 't podium zaten, naast de heer Liefwaard, niet alleen twee studenten, waarvan er een als voorzitter fungeerde, maar daar zat ook de heer SCHREUDERS, die in de Utrechtse gemeenteraad de C.P.N. vertegenwoordigt. Alvoorens te schetsen op welke manier hij op het verloop van de avond een belangrijke invloed uitoefende, kan het zijn nut hebben, dat wij hier met enkele woorden aanduiden op welke wijze hij daar terecht gekomen was.

Formeel kan men stellen, dat hij, net als de heer Liefwaard, tot het bijwonen der vergadering was uitgenodigd. Maar daaraan was het een en ander vooraf gegaan. In Utrecht waren tal van studenten namelijk, net als in andere plaatsen, voor de strijd van de strokartonarbeiders warm gelopen. Het gevolg was geweest, dat zij 'n soort van comité in het leven hadden geroepen, dat spontaan begonnen was geld bij elkaar te verzamelen voor de stakers. Die geldinzameling verliep niet zonder succes en het gevolg daarvan was, dat de C.P.N. zich met de zaak ging bemoeien. Die bemoeienis bracht aan het licht, dat de C.P.N. zich over de activiteiten van de Utrechtse studenten nogal in haar wiek geschoten voelde. De vertegenwoordigers van de C.P.N., die met de studenten contact opnamen bleken over de begonnen actie allerminst enthousiast te zijn. Ja, de C.P.N. bleek het de studenten nogal kwalijk te nemen, dat zij de strokartonarbeiders wilden helpen. Reden? Zoiets was de taak van de C.P.N.

Informaties, die ons van de kant van bepaalde studenten bereikt hebben, laten er geen twijfel over bestaan, dat de C.P.N. tegenover de studenten nogal hoog van de toren heeft geblazen en tegenover hen intimidatie-pogingen in 't werk gesteld heeft. Wil men de gang van zaken in het kort beschrijven, dan kan men stellen, dat de C.P.N. dreigde de inzamelingsactie der studenten te torpederen. Het optreden dier partij bewijst duidelijk, dat het de C.P.N. niet te doen was om een zo groot mogelijke financiële steun aan de strokartonarbeiders, maar om 'n gang van zaken, waarbij de CPN zijde zou kunnen spinnen. Geld voor de strokartonarbeiders bijeen brengen? Best, zo redeneerde kennelijk de CPN, maar alleen op een dusdanige manier, dat de CPN over de door háár bijeengebrachte gelden zou kunnen pochen. Het risico, dat er naast de Utrechtse CPN-afdeling nog Utrechtse studenten aan het werk waren, die óók geld inzamelden kon niet getolereerd worden. Immers dat schiep allereerst de mogelijkheid, dat de studenten méér zouden ophalen dan de CPN-ers. Bovendien, hoe meer de CPN zich wist te verzekeren van het monopolie van de geldophalerij, hoe méér geld er derhalve door de CPN zou worden opgehaald en hoe minder door de anderen, des te groter invloed zou de CPN voor zich deze staking kunnen opeisen. Dus: wég met dat studentencomité; dus: bijzonder grote smoelen van de C.P.N.-ers tegenover de met zoveel vuur en idealisme gestarte studenten.

Het gevolg is geweest, dat het aanvankelijk politiek min of meer onafhanke-

lijke studentencomité voor de C.P.N. gecapituleerd heeft. Er kwam, min of meer, een soort van compromis tot stand, dat hierop neerkwam, dat de CPN het optreden van de studenten "tolereerde" van het moment af, dat zij bereid waren in deze dan maar samen te werken met de CPN. Zó kwam het contact tussen studenten en CPN bij de studentenacties rond de strokartonstaking tot stand en zo sprak het welhaast vanzelf, dat ook de heer Schreuders werd uitgenodigd toen er een vergadering gehouden werd, waarin over de staking zou worden gepraat, in het kader van de totale hulpactie.

De aanwezigheid van de heer Schreuders verleende de vergadering een bepaald cachet. Daar bleek in de eerste helft van de avond weinig van. De zaal, dat werd alras duidelijk, was gevuld met lieden, die zich nu niet bepaald tot de vrienden van de heer Liefwaard rekenden. Zolang het tegen de heer Liefwaard ging droeg de discussie dan ook min of meer een tamelijk vrij karakter. Wie zijn gal over de vakbeweging, dat wil zeggen over het optreden van de vakbeweging in het bijzondere geval van de strokartonstaking, wilde uitspuwen, kreeg daartoe volop de gelegenheid. Maar de atmosfeer veranderde zodra de heer Liefwaard, die op een gegeven moment in verband met andere verplichtingen moest vertrekken, zijn hielen had gelicht.

De zaal deur had zich nog maar nauwelijks achter de heer Liefwaard gesloten of er stond in de zaal iemand op, die zich tot de aanwezigen richtte met de woorden: "We hebben hier nu wel verschrikkelijk scherpe kritiek op de heer Liefwaard en op de vakbeweging gehoord, maar we moeten natuurlijk niet zo ver gaan, dat we 't kind met het badwater weggooien. De heer Liefwaard deugt niet op die plaats, maar er mag niet vergeten worden, dat de arbeiders de vakbeweging nodig hebben. De conclusie van het zojuist gevoerde debat mag niet zijn, dat de vakbeweging niet deugt, integendeel: de conclusie moet juist zijn, dat de vakbeweging versterkt moet worden. Alleen door de vakbeweging te versterken kan men de heer Liefwaard van die plaats weg krijgen." Het was duidelijk uit welke hoek de wind waaide!

Toen er onmiddellijk daarop een van de aanwezigen opstond om te verklaren, dat hij het met die woorden allerminst eens was en dat hij daarover graag even zijn zegje wou zeggen, kwam de heer Schreuders in het geweer.

"Voorzitter", zei de heer Schreuders, "ik kan niet gedogen, dat hier iemand aan het woord komt, die een betoog houdt, dat principeel tegen de vakbeweging is gericht."

Degene, die het woord had gevraagd verklaarde, dat hij daar geen genoegen mee nam. "Maakt u hier de gang van zaken uit, of doet de vergadering dat?", zo wilde hij van de heer Schreuders weten. "Als u hier de vrijheid van discussie torpedeert, dan weet ik waar ik aan toe ben", zo verklaarde hij. "Dan heb ik hier niets meer te zoeken. Maar als de vergadering over de vakbeweging geen principeel woord wil horen, leg ik me er bij neer. Ik ben er voor, dat een vergadering zijn eigen zaken behartigt; ik ben er tegen, dat een paar lieden op een podium dat doen."

"We kunnen er over stemmen", zei de voorzitter. Dat bleek de man die het woord gevraagd had nadrukkelijk te verlangen. Maar daarop werd uit de zaal gevraagd, wat er eigenlijk tegen was om de betrokkene het woord te geven. "Dit", antwoordde de heer Schreuders, "dat we hier bijeengekomen zijn om de praktische organisatie van de geldinzameling te bespreken."

"Kunnen we dan over zo'n collecte praten, als we niet eerst met elkaar over de principiële kant van de actie hebben gepraat?", wilde iemand weten. De heer Schreuders ging daar niet op in. Maar de voorzitter liet stemmen: wat doen we? Eerst de praktische dingen en dan de principiële of eerst de principiële en

dan de praktische?

"Als hier principiële kritiek op de vakbeweging wordt uitgeoefend, ga ik weg", kondigde de heer Schreuders aan. Hij kon voorlopig nog op zijn stoel blijven zitten. De meerderheid besloot, dat er eerst over de praktische kwesties van de collecte zou worden gepraat en dat dan pas de man die het woord gevraagd had dat ook zou kunnen krijgen.

Toen de voorzitter direct na afhandeling der praktische zaken de vergadering sloot, rees er bij de minderheid toch wel protest. "Hé, voorzitter, de vergadering heeft toch besloten, dat die man nu het woord zou krijgen!"

"O ja", zei de voorzitter, "dat is zo. Maar het is heel vervelend, ik moet nu helaas weg. Laat iemand anders dan de vergadering maar gaan leiden. Er was geen groot animo voor. De heer Schreuders pakte zijn tas al in. Enkelen, die kennerlijk tot de CPN-aanhang behoorden, schoven al naar de uitgang. De vergadering verliep in een chaos en een verwarde onderlinge discussie. De C.P.N. had het gefikst. Géén principiële discussie over de vakbeweging.

Sarcastisch, maar geenszins verbitterd of ook maar verwonderd, riep dege-
ne, die het woord tenslotte toch niet gekregen had tot de heer Schreuders: "Heb-
ben jullie niet altijd de mond vol over Rosa Luxemburg? Weet je niet, dat zij eens
gezegd heeft, dat zelfkritiek en discussie 'n levensnoodzakelijkheid voor de pro-
letarische beweging was?" De heer Schreuders scheen, als goed CPN-er, de uit-
spraak van Rosa Luxemburg niet te kennen. Haar werk wordt ook niet behandeld in
de partijcursussen waar hij uiteraard zijn opleiding ontving. Hij keek tenminste of
hij het in Keulen hoorde donderen. Maar hij ging er niet op in. Hij zei wel iets
in de geest van: "De CPN staat altijd achter de stakingen van de arbeiders". Maar
toen hem naar het hoofd geslingerd werd, dat dit een leugen was en dat Blokzijl
bijvoorbeeld wel eens een staking om zeep geholpen had en dat er meer zulke voor-
beelden waren, ging hij haastig de heer Liefwaard achterna. Hij nam de benen.

=====